

Tillstånd och upplysning
Björn Isaksson

Delgivningskvitto

BESLUT

Datum
2015-09-30

Er referens
Johan Karlzén

Diariernr
5.1.2.a-H15-06581

Aktnr

Sveriges Spannmålsodlarsförening
Torphälla 424
705 97 Glanshammar

Beslut angående ansökan om dispens på växtskyddsområdet

1 Beslut

Kemikalieinspektionen beviljar dispens från kravet på produktgodkännande för växtskyddsmedlet Biscaya OD 240, reg nr 4791, enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009¹.

Dispensen gäller från och med beslutsdatum till och med 31 oktober 2015 för användning mot bladlöss i odlingar av höstkorn och höstvetete.

Specificerade användningsvillkor framgår av beslutsbilagan.

1.1 Produktens klassificering och märkning

Produkten är godkänd och klassificerad. Förpackningarna ska vara märkta enligt godkännandevillkoren.

2 Beskrivning av ärendet

Den 8 september 2015 inkom ansökan om dispens för nedanstående ändamål.

Sökande	Sveriges Spannmålsodlarsförening Torphälla 424 705 97 Glanshammar
Typ av dispens	Begränsad och kontrollerad användning vid nödsituation
Produktnamn	Biscaya OD 240
Produktens reg nr	4791
Verksamma ämnen	Tiaklopid 240 g/l
Funktion	Insekticid
Sökt användningsområde	Mot bladlöss i odlingar av höstkorn och höstvetete.

2.1 Sökandens skäl till ansökt dispens

Ansökan gäller för odling av höstkorn och höstvetete, utan geografiska inskränkningar. År 2014 noterades i kustnära områden i södra Sverige (särskilt Kalmar län, Blekinge och östra Skåne) höga angrepp av sädesbladlus, majsbladlus och havrebladlus.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG (hädanefter förordning (EG) nr 1107/2009)

Bladlössen fungerar som bärare av rödsotvirus och det är infektion av rödsot som man vill undvika eller åtminstone minska genom bekämpning med Biscaya OD 240. Våren 2015 upptäcktes stora skador av rödsotvirus i framförallt höstkorn och höstvetete i dessa regioner. Skördeförlusterna uppgick i namngivna områden på många håll till mellan 90 och 95 %. Dessa fält måste köras upp och ersättas med ny vårsådd gröda. Rödsotvirus kan inte bekämpas vid synliga angrepp utan man måste inrikta bekämpningen på dess bärare som är bladlöss. De allvarligaste infektionerna fås när lössen flyger in på hösten och infekterar plantorna, därför att spannmålsplantorna är små, och att viruset har längre tid på sig att uppföröka sig i plantan jämfört med angrepp på våren. Mest känsligt för angrepp av rödsotvirus är höstkorn följt av höstvetete.

Den varma hösten 2014 gjorde att bladlössen uppförökades kraftigt. Den gångna sommaren har bjudit på en så kallad ”grön brygga” som innebär att det funnits gott om gräs som varit grönt och frodigt genom hela sommaren. Eftersom gräs är en viktig smittkälla i miljön, och att bladlössen har kunnat uppföröka sig i gräsmiljöer efter att de lämnat spannmålsfälten tidigare under sommaren, så ökar det risken för angrepp i höstsådda spannmålsgrödor denna höst. De fleråriga effekterna på odlingen blir att den gröna bryggan har svårt att brytas och viruset kan spridas året efter i höstsådesfälten med stora skördeskador som följd.

I andra europeiska länder, där man har ofta återkommande problem med rödsotvirus består bekämpningsstrategin av betning av utsäde eller sprutning i grödan med en systemiskt verkande insekticid. I Sverige finns inga godkända produkter som har systemisk effekt för bekämpning av bladlöss i höstsådda grödor av vetete och korn, i syfte att bekämpa angrepp av rödsotvirus. Pyretroider kan inte användas då de endast har effekt på bladlöss som träffas direkt och eftersom de endast har effekt en kort tid efter behandling. Bladlöss som sätter sig och suger på plantorna mellan behandlingar med pyretroider överlever och kan på så sätt föra över den virusmitta som de bär på till plantan. Biscaya OD 240 har en bra effekt mot bladlöss och skyddar plantans nytillväxt då det är systemiskt verkande. Den systemiska effekten gör att behov av upprepad bekämpning, till skillnad från kontaktverkande pyretroider, kan minskas avsevärt. Det är inte alla bladlöss som bär på virusmittan, utan endast de som fått i sig smittan genom att suga på infekterade gräsplantor. Eftersom angreppen av rödsotvirus var stora i år innebär det att förekomsten av smittkällor denna höst är ovanligt stor. Det medför att risken för spridning av rödsotvirus denna höst är förhöjd, om det förekommer bladlöss.

Lantbrukare praktiserar, i den mån det är biologiskt möjligt, senare sådd vilket är den enda realistiska metod som går att använda sig av i Sverige eftersom sådatum är det enda som den enskilda lantbrukaren kan styra efter. Det finns begränsande faktorer som inte gör det möjligt för många lantbrukare att så sent för att på så sätt minska risken för angrepp. Det sortmaterial som nu finns i Sverige är mer kontinentalt än tidigare då det fanns en inhemsk förädling. En stor del av de sorter som finns på marknaden bygger sin skörd på att sätta så många sidokott som möjligt på hösten. Dessa kräver då en tidigare sådd jämfört med sorter som kan kompensera med fler kärnor.

Beslut om bekämpning måste tas i fält och baseras på de prognoser som skickas ut av växtskyddscentralerna som baserar sig på fångster från sugfällor.

2.2 Ytterligare information som inhämtats från Jordbruksverket (SJV) Kemikalieinspektionen har hämtat in kompletterande information från Jordbruksverket, Växtskyddscentralen (Gunilla Berg) i Alnarp. I materialet redogörs för 5 riskfaktorer för rödsotsmitta:

1. Förekomst av bladlöss

Det finns ingen bekämpningströskel för bladlöss på hösten. Fångsterna av bladlöss i sugfällor ger en bra indikation på om det finns mycket bladlöss. Det är också viktigt att kontrollera förekomst i det enskilda fältet.

2. Såtidpunkt

Ju tidigare sådd och uppkomst, desto större angrepp. Varje veckas fördröjning av sådden kan halvera angreppen av rödsotvirus. Generellt gäller att de kraftigaste angreppen förekommer främst vid tidig sådd, före 10-14 september.

3. Grön stubb

Vallar som förfrukt eller stor förekomst av gräsgräs och spillplantor gör stubben mer attraktiv för bladlössen. Detta kan skapa en grön brygga för bladlössen som kan överföra virusmittan vidare till höstsåden. Nedbrukning och ogräsbekämpning kan därför begränsa risken för angrepp i efterföljande höstsåd.

4. Områden

Risken för angrepp av rödsotvirus är oftast störst i sydliga och kustnära områden, där höstarna är något mildare. Detta år med väldigt kraftiga angrepp fanns dock angrepp även i inre delarna av Skåne.

5. Varm höst och vinter

Vädret under höst och vinter har stor betydelse för hur länge bladlössen kan vara aktiva och förökas, vilket ökar risken för angrepp.

Den stora spridningen av virus sker oftast av den andra och efterföljande generationer i fältet. Det finns anledning att tro att det i framtiden kan bli oftare återkommande behov av att bekämpning av rödsotvirus, genom bekämpning av dess bärare bladlöss, behöver göras så som beskrivs i denna dispensansökan. Erfarenheter från norra Tyskland och England, som har ett klimat som liknar de väderförhållanden som är denna sommar och höst i södra Sverige, visar att man i de länderna återkommande måste sätta in bekämpningsåtgärder. Fortskridande klimatförändringar kan leda till att i alla fall södra Sverige får återkommande problem med bladlöss och rödsotvirus i höstsådda spannmålsgrödor.

Rödsotvirus överförs endast med bladlöss och kan inte överföras via utsäde eller jord. Det är inte alla bladlöss som bär på virusmittan, utan endast de som fått i sig smittan genom att suga på infekterade gräsplantor. Då rödsotvirusangreppen var ovanligt stora under säsongen finns det risk för en ökad smittkälla denna säsong.

Bladlöss som bär på viruset kan inte överföra det till sin avkomma. Bladlössen ska först suga 2-3 dagar på angripna plantor för att uppta viruset och därefter kunna sprida det vidare.

2.3 Samråd med Livsmedelsverket

Livsmedelsverket (SLV) skriver att den tillgängliga resthaltsinformationen tyder på att användningen av Biscaya OD 240 mot bladlöss vid odling av höstvet och höstkorn enligt rekommenderad användning (GAP) inte bör ge upphov till resthalter över de idag gällande EU-gränsvärdena (MRL) för tiaklopid i korn eller vete.

Användningen av Biscaya OD 240 förväntas inte ge upphov till resthalter som utgör någon risk för konsumenter eller kommer att överskrida gällande gränsvärden. Livsmedelsverkets bedömning är att de krav som gäller resthalter i samband med produktgodkännanden enligt förordning (EG) nr 1107/2009 är uppfyllda.

2.4 Tidigare snarlika dispenser

Tidigare dispenser har beviljats för Biscaya OD 240 för andra ändamål än det som avses i denna dispensansökan.

2.5 Inneliggande ansökan om UPMA eller villkorsändringar för Biscaya OD 240

Det finns inga sådana ansökningar för denna produkt.

2.6 Bedömning av verksamma ämnen i EU

Tiaklopid godkändes genom genomförandeförordning (EU) nr 540/2011 mellan den 1 januari 2005 och den 31 december 2014. Godkännandet har därefter förlängts till och med 30 april 2017.

Tiaklopid ingår i godkända växtskyddsmedel i följande länder i EU:

AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK, UK

Enligt godkännandebeslutet för tiaklopid ska medlemsstaterna vid den samlade bedömningen av en produkt:

- ta särskild hänsyn till skyddet av leddjur som inte är målarter,
- ta särskild hänsyn till skyddet av vattenlevande organismer,
- ta särskild hänsyn till att grundvattnet kan förorenas när det verksamma ämnet används i områden med känsliga mark- och/eller klimatförhållanden.

Vid behov bör riskreducerande åtgärder vidtas.

3 Skäl

Enligt artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 får endast godkända växtskyddsmedel släppas ut på den svenska marknaden och användas. Kemikalieinspektionen får dock i vissa fall meddela dispens från kravet på godkännande. Av artikel 53 i förordningen följer att en medlemsstat i särskilda fall får tillåta att ett växtskyddsmedel under högst 120 dagar släpps ut på marknaden för

begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av fara som inte kan avvärras på något annat rimligt sätt.

Sökanden har angett att de tillgängliga alternativa produkter som finns på marknaden inte kan bekämpa de skadegörare som dispensansökan avser. Sökanden anser att det särskilt är systemiskt verkande eller gasverkande växtskyddsmedel som krävs för fullgod effekt mot de aktuella skadegörarna.

Kemikalieinspektionen gör bedömningen att problemen för odlare av höstkorn och höstvetete, som orsakats av höga angrepp av bladlöss 2014 och efterföljande stora skador 2015 av rödsotvirus i samma områden, utgör en sådan fara som inte kan avvärras på annat sätt än att bekämpa bladlöss i odlingar av höstkorn och höstvetete. Virusinfekterade spannmålsgrödor blir förstörda vilket leder till i stort sett total skördeförlust. För att förhindra angrepp av rödsotvirus så måste virusets bärare, bekämpas effektivt i ett tidigt skede i grödans utveckling, vilket är på hösten. Erforderlig bekämpningseffekt kan erhållas endast genom sprutning med en systemiskt verkande produkt då kontaktverkande medel endast bekämpar de bladlöss som faktiskt träffas. Det finns inga godkända växtskyddsmedel för det ändamål som avses med denna dispensansökan.

Då faran för konsumenters exponering via intag av föda enligt Livsmedelsverkets bedömning är på en acceptabel nivå anser Kemikalieinspektionen att konsumenternas säkerhet är säkerställd.

Mot bakgrund av de skäl som redovisats ovan finner Kemikalieinspektionen att kraven i artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 är uppfyllda, med de villkor som har beslutats. Kemikalieinspektionen bifaller därför ansökan.

4 Upplysningar

Kemikalieinspektionen upplyser om att dispens enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 i normalfallet bara beviljas en gång. Det är därför viktigt att sökanden utformar en strategi för att få produkten godkänd inför kommande odlingsår eller ta fram andra bekämpningsmetoder.

För de fall att en produkt är godkänd i en annan medlemsstat finns det möjligheter enligt förordning (EG) nr 1107/2009 för bland annat jordbruksorganisationer att söka om produktgodkännande för produkten genom ömsesidigt erkännande av den medlemsstatens beslut om produktgodkännande.

5 Hur man överklagar

Detta beslut får överklagas hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Ett skriftligt överklagande ställt till mark- och miljödomstolen ska i så fall ha kommit till Kemikalieinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Margareta Persson
Beslutande

Björn Isaksson
Föredragande

Elsa Eriksson
Jurist

Kopia till:

- Jordbruksverket
551 82 Jönköping
- Livsmedelsverket
Box 622
751 26 Uppsala
- Bayer A/S
Bayer CropScience
Arne Jacobsens Alle´ 13
2300 Köpenhamn S
DANMARK